

IHMINEN, YMPÄRISTÖ JA KULTTUURI

Maatalous ja kaupungit
keskiajalla

LÄÄNITYSLAITOS

= Feodalismi

- Kuningas ”omisti” maan, mutta oli läänittänyt sen aatelistolle.
- Aatelisto puolestaan jakoi maan talonpoikien viljeltäväksi.
- Tosiasiassa omistussuhteet monimutkaisia

MAATALOUS

- Varhaiskeskiajalla kehittymätöntä
 - Alkeellinen viljelytekniikka
 - Ajan turvattomuus
 - Talonpojilla ei motivaatiota (maaorjuus)

MAATALOUS

- Sydänkeskiajalla merkittävä nousu
- Ilmaston lämpeneminen
- Kehittyneempi viljelymenetelmä: kevätilja, syysvilja ja kesanto
- Tekninen kehitys: kääntöaura, hevosenkenkä, monivaljaat, vesi- ja tuulivoima, metallurgia
- Jalostus: eläinten koko kasvoi
→ sadot suurenivat → väestönkasvu

PUUPULA

- Puiden kaato → eroosio → viljelymaa loppui
- Tiilien poltto → hinnat nousivat
- Viinitynnyrit → hinnat nousivat
- Siirryttiin kivistä rakentamiseen

MAATALOUS

- Myöhäiskeskiajalla notkahdus alaspäin
 - Ilmaston kylmeneminen
 - Musta surma
 - Sodat
 - Sadot pienenevät → Nälänhädät yleisiä
 - Asukasluku romahti

TEKNIKKAA: KIINA

- Valurauta (vrt. takorauta)
- Ruuti – tykit
- Paperi (kirjapainotaito Intiasta)
- Kompassi
- Posliini, silkki...

TEKNIKKAA: ARABIA

- Tuulimylly (pystyakseloitu)
- Latinalaispurje
- Astrolabi
- Matematiikka: nolla, algebra
- Arkkitehtuuri
- Alkoholi

TEKNIKKAA: EUROOPPA

- Tuulimylly (vaaka-akseloitu)
→voimansiirto (tuuli- ja vesivoiman käyttö!)
- Kirjapainotaito (inkunaabeli)
- Tuliaseet
- Jalustin, hevosenkenkä
- Mekaaniset kellot
- Kääntöaura, monivaljaat
- Metallurgia
- Eläinten jalostus

KAUPUNGISTUMINEN

- Varhaiskeskiajan epävarmuus
 - Pako maaseudulle →Paluu luontoistalouteen
 - Kaupungit kuihtuivat
- Sydänkeskiajalla olot vakiintuivat
 - Viljan ylijäämä →Kaupan kasvu →Kaupunkien kasvu + uusien perustaminen
 - Porvariston mahti alkoi kasvaa
- Myöhäiskeskiajalla musta surma autioitti kaupunkeja
 - Toisaalta: Hansaliitto, kaukokauppa - ylellisyystuotteet

MIKÄ ON KAUPUNKI?

- Muuri
- Tori
- Kirkko
- Raatihuone
- Privilegiot
- Stadtluft macht frei

KESKIAJAN KAUPUNGIT

- A. Vanhoja roomalaisperäisiä (+)
- B. Porvarien perustamia kauppapaikkoja (+)
- C. Lääninherran perustamia kauppapaikkoja (-)
- D. Kirkon perustamia hallintokeskuksia (-)
- E. Kuninkaan perustamia hallintokeskuksia (-)

(+ = näistä kasvoi merkittäviä)

KUKA OMISTI KAUPUNGIN?

- Feodaalisen ajattelun mukaan lääninherra antoi kaupungille privilegiot eli erioikeudet
- Kaupungin tuli olla lääninherran valvonnassa (verot)
- Vaurastuttuaan kaupungit halusivat irrottautua lääninherrojen vallasta
 - Ostosota
- Kaupunkien itsenäistyminen ja kasvu
→säätöjärjestelmä alkaa murentua

UUDEN AJAN IDUT

myöhäiskeskiajalla

- Kaupan kasvu → porvariston nousu → kaupunkien kasvu
- Porvaristo ei sopinut säätyjärjestelmään, joka perustui maan omistamiseen
- Ryhmän vahvistuminen heikensi feodalismia ja koko valtarakennelmaa

